

UDK 069.6

DR. JOSIP BÖSENDORFER
MR. VESNA BURIĆ

PRIJEDLOZI ZA PRORAČUN MUZEJA
GODINA 1942.
GODINA 1992.

ili pola stoljeća istih problema

Usporedni tekstovi Prijedloga za proračun 1942. i Prijedloga za proračun 1992. godine nadasve su zanimljivi jer je društvena, praktična, ratna, prostorna, financijska i personalna situacija osječkoga Muzeja gotovo identična. Muzej se i tada i sada jedva održava na postignutom stupnju razvoja. Protjecanjem točno pola stoljeća svi su ovi problemi samo još drastičnije iskazani.

Uočavajući aktualnosti Bösendorferovog rukopisa — dopisa iz 1942. godine pokušalo se stoga suvremeno upozoriti da u čitavih pola stoljeća nije za muzejsku problematiku učinjeno gotovo ništa — što muzealce prema okolini sili na sve manje odgovarajući stručni rad — a s druge strane okolinu upozorava na statičnost i reakciju muzejske djelatnosti — do čega svega ustvari dolazi zbog nedostatne opće potpore i škrtog financiranja.

(op. V. B.)

dr. Josip Bösendorfer, prof.(1876.-1957.) — akademik
ravnatelj Gradskog muzeja, Osijek (1941.-1949.)

mr. Vesna Burić, prof. — viša kustosica i bibliotekarica
ravnateljica Muzeja Slavonije, Osijek (1991. —)

GRADSKI MUZEJ U OSIJEKU
PRIJEDLOG ZA PRORAČUN
god. 1942.

POGLAVARSTVU
SLOB. I KRALJ. GRADA
U OSIJEKU

U nas još uvijek, pače i kod samih intelektualaca, prevladava mišljenje da je muzej institucija za sačuvanje i konzerviranje starina, egzotika, kurioziteta i slično, te da je prostim registriranjem tih predmeta iscrpljena zadaća muzeja. Da je muzej naučni institut i da svi predmeti od svoga nalazišta do muzejske vitrine prolaze preko mozga i zgrbljenih ledja muzejskog naučnog radnika, o tome kao da nitko ne vodi računa, jer je taj rad uistinu manje produktivan od rada jednog novinskog reportera i manje poznat i manje priznat od rada koje tipkačice.

A ipak je muzej kulturni dio života jednog naroda, kojemu je pored sabiranja materijala bitna zadaća, da stoji u trajnoj vezi sa sličnim institutima na svijetu i da vlastitom narodu osigura dolično mjesto u sferi opće ljudske civilizacije.

Da muzej uzmogne udovoljiti svome visokom zadatku, potrebno je riješiti dva krupna pitanja: materijalno i personalno.

Naš je muzej svojina grada i gradska općina iz svojih sredstava subvencionira muzej. Ta je subvencija više nego minimalna, jer su muzeju pridruženi i gradska knjižnica i galerija slika, a prijeka je potreba osnovati i odjel etnografski kao i odjel za umjetnost i obrt, dok će se i gradski arhiv pripojiti muzeju i tako učiniti pristupačnim naučnom istraživanju i domaćih i stranih naučnih radnika.

MUZEJ SLAVONIJE U OSIJEKU
PRIJEDLOG PRORAČUNA
za god. 1992.

POGLAVARSTVU
GRADA
OSIJEKA

U nas još uvijek, pače i kod intelektualaca, prevladava mišljenje da je muzej institucija za čuvanje i konzerviranje starina, egzota, kurioziteta i sličnog, te da je prostim registriranjem tih predmeta iscrpljena zadaća muzeja. Da je muzej znanstvena ustanova i da svi predmeti od svog nalazišta do muzejske vitrine prolaze preko mozga i zgrbljenih ledja muzejskog znanstvenog radnika, o tome kao da nitko ne vodi računa, jer je taj rad uistinu manje produktivan od rada jednog novinskog reportera i manje poznat i manje priznat od rada koje tipkačice.

A ipak je muzej kulturni dio života jednog naroda, kojemu je pored sabiranja materijala bitna zadaća da je u trajnoj vezi sa sličnim ustanovama u svijetu, te da vlastitom narodu osigura dolično mjesto u sferi opće ljudske civilizacije.

Da muzej uzmogne udovoljiti svom visokom zadatku, potrebno je riješiti dva krupna pitanja: materijalno i personalno.

Naš je Muzej svojina Grada i gradska Općina iz svojih sredstava treba subvencionirati Muzej. Dosadašnja je subvencija arheološkog i numizmatičkog muzeološkog materijala bila više nego minimalna, jer su u Muzeju sadržani još stručna i znanstvena Knjižnica i Hemeroteka, Fototeka, Grafička zbirka i Zbirka slika, a prijeka je potreba razviti djelovanje reorganizacijom zbirki osamostaljenih Paleontološkog, Prirodoslovnog, Tehničkog, Muzeološkog i Pedagoškog odjela, te održavati Etnografski, kao i Odjel umjetničkoga obrta, dok će se i arhivska

Dosadašnjom subvencijom jedva se održavao muzej na sadanjem stepenu. O kavom razvoju i prosperitetu nije moglo biti govora. Nedostaci u materijalnim sredstvima kočili su svaku akciju. Nisu se dale provoditi potrebne bliže i daljnje ekskurzije, kupom nabavljati predmeti, proširiti priručnu biblioteku potrebnim knjigama, nužnim priborom i ostalom aparaturom, jer je proračun našega muzeja upravo mikroskopski sitan, ako ga usporedimo sa proračunima drugih naših muzeja, a pogotovo sa onima po strani.

Nesamo da je u takvim prilikama muzejski rad otešćan, jer se ne može pravo sabirati materijal, sabrani materijal publicirati, niti pratiti razvoj odnosne discipline na strani. Teško je voditi kulturnu utakmicu sa drugim narodima, kada nemamo ni najprimitivnije oružje, a to je poznavanje njihove naučne literature. Moderni muzejski sistem rada prosto se ne može u nas primijeniti, jer zato manjkaju sredstva.

Naš je muzej smješten u zgradi koja ne odgovara niti najprimarnijim zahtjevima rada i izlaganja. Smješten je na II. spratu slabo zidane zgrade i muzejsko je predstojništvo u vječnom strahu, da se ne sruši pod, kako se je to već jednom i dogodilo. Zato je apsolutno potrebno muzej smjestiti drugamo. To pitanje ne trpi odlaganja. Muzej danas nije više ono što je bio prije rata. On je danas ogledalo kulturnog nivoa i grada i naroda. Od osnutka Nezavisne Hrvatske priliv je stranaca neobično porastao. Iz dana u dan posjećuju ga Nijemci, Talijani i Madžari i njihov interes nije zasićen samo površnim posmatranjem poredanih komada, nego je mnogo više usmjeren na ocjenjivanje kulturnog nivoa grada i naroda. Kako je i sam povjerenik muzeja

dokumentacija u sklopu Povijesnog odjela u Muzeju i tako učiniti pristupačna znanstvenom istraživanju, i domaćih i stranih znanstvenika.

Dosadašnjom subvencijom jedva je održavan Muzej na sadašnjoj razini. O nekom razvitku i prosperitetu nije moglo biti govora. Nedostaci u materijalnim sredstvima kočili su svaku akciju. Nisu mogle biti organizirane potrebne bliže i daljnje ekskurzije, kupom nabavljati predmeti, proširiti stručnu knjižnicu potrebnim knjigama, nužnim priborom i ostalom aparaturom, jer je Proračun našeg Muzeja upravo mikroskopski sitan ako ga usporedimo s proračunima drugih naših muzeja, a pogotovo s onima u inozemstvu.

Ne samo da je u takvim prilikama muzejski rad otežan jer se ne može pravo sabirati materijal, sabrani materijal publicirati, niti pratiti razvoj odnosne discipline u inozemstvu. Teško je voditi kulturnu utakmicu s drugim narodima kada nemamo ni najprimitivnije oružje, a to je poznavanje njihove znanstvene literature. Moderni muzejski sustav rada prosto se ne može u nas primijeniti, jer za to manjkaju sredstva.

Naš je Muzej smješten u zgradi koja ne odgovara niti najprimarnijim zahtjevima rada i izlaganja. Smješten je u prizemlju i na I. katu dotrajale zgrade i muzejsko je predstojništvo u vječnom strahu da se ne sruši pod i zid, kako se to već jednom gotovo i dogodilo. Zato je apsolutno potrebno muzej smjestiti i drugamo. To pitanje ne trpi odlaganja. Muzej danas nije više ono što je bio prije rata. On je danas ogledalo kulturne razine i grada i naroda. Od osnutka nezavisne Republike Hrvatske priliv je stranaca neobično porastao. Iz dana u dan posjećuju ga Nijemci, Talijani, Madžari, a njihovo zanimanje nije zasićeno samo površnim promatranjem poredanih komada, nego je mnogo više usmjereno na ocjenjivanje kulturne razine grada i

u više prilika zajedno i reprezentant grada pred strancima, morao bi grad radi svoje reputacije i kancelariju muzealnog upravitelja providiti doličnim namještajem.

SMJEŠTANJE MUZEJA

U stvari smještaja muzeja slobodan je potpisani (dr. Josip Bösendorfer, op. ur.) pred poglavarstvo iznijeti isti prijedlog, što ga je prije 15 godina podnio u gradskom zastupstvu: "Neka Gradsko poglavarstvo stupi u pregovore sa vojnim ererom na ovoj bazi: Vojni erar ima gradu odstupiti Generalatsku vojarnu na tvrđavskom trgu. Ta je zgrada sagradjena g. 1726.-1736. i u njoj je bila smještena Zemaljska vlada za Slavoniju. Uz malu adaptaciju grad će tu moći smjestiti sve svoje urede, sjediti u svojoj historijskoj zgradi, koja leži u metacentričnom središtu. Grad će vojnom eraru zamjenom ustupiti jednu od svojih vojarna. U napuštenu gradsku kuću moći će onda ući Gradski muzej i biti trajno smješten."

MATERIJALNI RASHODI

Dosadanja materijalna subvencija iznosila je za

a) arheološki muzej	Kn	35.000.-
b) galeriju slika	"	14.000.-
c) knjižnicu	"	10.000.-
d) arhiv	"	<u>6.000.-</u>
Svega	Kn	65.000.-

naroda. Kako je i sam ravnatelj Muzeja u više prilika zajedno i reprezentant Grada pred strancima, morao bi Grad radi svoje reputacije i kancelariju muzealnog upravitelja providiti doličnim namještajem.

SMJEŠTANJE MUZEJA

U stvari smještaja Muzeja slobodna je potpisana (mr. Vesna Burić) pred Poglavarstvu Grada i Županije iznijeti isti prijedlog, što ga se prije 65 godina podnijelo Gradskom zastupstvu: "Neka Gradsko poglavarstvo stupi u pregovore s vojnim erarom na ovoj osnovi: Vojni erar ima Gradu odstupiti Generalatsku vojarnu na Tvrđavskom trgu. Ta je zgrada sagradjena g. 1726.-1736. i u njoj je bila smještena Zemaljska vlada za Slavoniju. Uz malu adaptaciju Grad će tu moći smjestiti svoj Muzej i sve svoje urede, te sjediti u svojoj povijesnoj zgradi koja leži u metacentričnom središtu. Grad će vojnom eraru zamjenom ustupiti jednu od svojih vojarni. U napuštenu Gradsku kuću moći će onda ući samo Gradski muzej i biti trajno tamo smješten."

MATERIJALNI RASHODI

Dosadanja materijalna subvencija iznosila je za (osam odjela)

a) Arheološki odjel, Numizmatički kabinet	HRD	25.000.-
b) Slike, grafike u Odjelu umjetničkog obrta	"	10.000.-
c) Knjižnicu, Hemeroteku, Fototeku	"	10.000.-
d) arhivski i ostali povijesni materijal u povijesnim odjelima	"	6.000.-
e) Etnografski odjel	"	4.000.-
f) Preparatorske radionice	"	<u>10.000.-</u>
Svega	HRD	65.000.-

Ovi su skromni iznosi mogli podmirivati samo primarne potrebe, ali oni apsolutno ne dostaju u momentu kada se pristupa razgradjivanju muzeja uredjenjem etnografskog odjela, kao i odjela za umjetnost i umjetni obrt, uredjenju galerije slika i knjižnice, te stručnom uredjenju gradskog arhiva.

U to svrhu predlaže potpisani povišenje dotacije za

a) arheološki muzej	70.000.-
b) za etnografski odjel i odjel za umjetnost i umjetni obrt	50.000.-
c) knjižnicu	50.000.-
d) galeriju slika	50.000.-
e) arhiv	<u>50.000.-</u>
Svega	Kn 270.000.-

Lični rashodi.

Pošto je djelokrug muzealnog rada proširen afilliranjem novih ustanova, morat će se pristupiti i smišljenoj diobi rada. Taj rad ne smije biti difuzan već koncentričan. Nad svim tim institucijama treba da stoji jedna glava kao ravnatelj, dok bi kustos bio glavna stručna sila u arheološkom, etnografskom odjelu kao i u odjelu za umjetnost i umjetni obrt. U galeriji slika i knjižnici dovoljna bi za sada bila jedna pomoćna sila, a u arhivu druga pomoćna sila.

Ovi su skromni iznosi mogli podmirivati samo primarne potrebe, ali oni apsolutno ne dostaju u trenutku kada se pristupa sređivanju Muzeja uredjenjem Etnografskog odjela, kao i Odjela za umjetnost i umjetni obrt, uredjenju Grafičke zbirke i slika, Knjižnice i Hemeroteke, te stručnom uredjenju arhivske dokumentacije u Povijesnom odjelu.

U to svrhu predlaže potpisana povišenje dotacije za (prema novom rasporedu od 10.12.1991. na 14 odjela):

a) Arheološki i Numizmatički kabinet, Paleontološki odjel	50.000.-
b) Etnografski odjel, Odjel umjetničkog obrta	50.000.-
c) Knjižnicu, Hemeroteku, Fototeku	50.000.-
d) Grafička zbirka, slike u Odjelu umjetničkog obrta	20.000.-
e) arhivski i ostali povijesni materijal u Povijesnom, Pedagoškom i Muzeološkom odjelu	50.000.-
f) Prirodoslovni odjel, Tehnički odjel	20.000.-
g) Preparatorske radionice	<u>30.000.-</u>
Svega	DEM 270.000.-

Rashodi.

Pošto je djelokrug muzealnog rada proširen afilliranjem novih djelatnosti, morat će se pristupiti i smišljenoj diobi rada. Taj rad ne smije biti difuzan već koncentričan. Nad svim tim odjelima treba biti jedna glava kao ravnatelj, dok su kustosi glavna stručna sila u svakom od pojedinih odjela. Uz muzealije, slike, grafike i fotografije, u Knjižnici, i Hemeroteci, svugdje bi za sada bila potrebna još i po jedna pomoćna sila, a uz arhivski povijesni materijal još i druga pomoćna sila.

Prema tome bi lični izdatci za muzej i njegove afilacije iznosili plaće:

a) ravnatelj	u III. r.	
b) kustosa	u IV. r.	
c) jedne pomoćne sile		
1000.-Kn mjesečno =	Kn 12.000.-	
d) jedne pomoćne sile		
1000.-Kn mjesečno =	Kn 12.000.-	

Samo po ravnatelju odgojeni i spremljeni kustos moći će postati ravnatelj; on će opet svoga kustosa spremi za nasljednika.

Znanje muzealnog radnika je znanje naučnog radnika. Njegovo je radno vrijeme neograničeno. On samo sistematskim i trajnim studijem može ostati u vezi sa svojom naukom i svojim insitutom i za njega ne postoji mogućnost privredjivanja van muzeja. Muzejski naučni rad je životni rad, bez prekida i bez odmora i on apsorpira cijelo vrijeme i ne dopušta potragu za drugim vrelom prihoda. Zato je opravdano da se plaća muzealnog radnika uredi i prema naučnoj kvalifikaciji i prema vrijednosti njegova rada. Ako je muzej ogledalo kulturnog života i rada jednog naroda, onda je više nego pravedno da se muzealnim funkcionerima obezbjedi život, da se sasama posvećuju čuvanju i izučavanju dokumenata prošlosti i života naroda, njegove životne sredine i njegovih zasebnih odlika.

Osijek, dne 18. studena 1941.

Dr. Josip Bösendorfer
Povjerenik Gradskog muzeja

Prema tome bi izdaci za Muzej i njegove afilacije iznosili za osnovicu plaće:

	koeficijent	HRD
a) ravnatelj	3.50	15.000
b) kustosa (14)	2.20 - 2.67	9.429- 11.443
c) pomoćna sila (1)	1.68	7.200
d) druga pomoćna sila	1.68	7.200
e) preparatori, konzervatori (4)	1.95 - 2.20	8.357- 9.429
f) tajnica, blagajnica	1.95	8.357
g) domar, spremačice	1.39 1.00	5.957 4.286

Samo po ravnatelju odgojeni i spremljeni kustos moći će postati ravnatelj; on će opet svoga kustosa spremi za nasljednika.

Znanje muzealnog radnika je znanje znanstvenika. Njegovo je radno vrijeme neograničeno. On samo sistematičkim i trajnim studijem može ostati u vezi sa svojom znanošću i svojom ustanovom, te za njega ne postoji mogućnost privredjivanja izvan Muzeja. Muzejski znanstveni rad je životni rad, bez prekida i bez odmora, i on apsorpira cijelo vrijeme i ne dopušta potragu za drugim vrelima prihoda. Zato je opravdano da se plaća muzealnog radnika uredi i prema znanstvenoj kvalifikaciji i prema vrijednosti njegova rada. Ako je muzej ogledalo kulturnog života i rada jednog naroda, onda je više nego pravedno da se muzealnim funkcionerima omogući život, da se sasvim posvećuju čuvanju i izučavanju dokumenata prošlosti i života naroda, njegove životne sredine i njegovih zasebnih odlika.

Osijek, dne 18. studena 1991.

mr. Vesna Burić
ravnateljica Muzeja Slavonije

DR. JOSIP BÖSENDORFER
MR. VESNA BURIĆ

SAŽETAK

PRIJEDLOZI ZA PRORAČUN MUZEJA

GODINA 1942.
GODINA 1992.

ILI POLA STOLJEĆA ISTIH PROBLEMA

Sačuvani Prijedlog Proračuna Muzeja sl. i kr. grada Osijeka za 1942. godinu po svojim muzeološkim, prostornim i financijskim problemima bio je identičan problemima i zahtjevima Muzeja 1992. godine. Tako je zahtjeve za 1942. godinu dr. Bösendorfera samo prenijela u suvremeniji hrvatski jezik mr. Burić, te ih prosljedila za 1992. godinu.

Dokumenti su to suvremenog muzeološkog razmišljanja dr. Bösendorfera, ali i žalosnog prolongiranja konkretnih tekućih muzeoloških problema i više od pola stoljeća iz prošlosti do danas.

(V.B.)

DR. JOSIP BÖSENDORFER
MR. VESNA BURIĆ

ZUSAMMENFASSUNG

VORSCHLÄGE DES MUSEUMVORANSCHLAGS

JAHR: 1942
JAHR: 1992

ODER EIN HALBES JAHRHUNDERT DERSELBEN PROBLEME

Der aufbewahrte Vorschlag des Museumvoranschlags der freien und königlichen Stadt Osijek für das Jahr 1942 war nach seinen museologischen, räumlichen und finanziellen Problemen mit den Problemen und Anforderungen des Museums 1992 identisch. So verwandelte Mr. Burić Dr. Bösendorfers Anforderungen für das Jahr 1942 in ein modernere kroatische Sprache und umsetzte sie ins Jahr 1992.

Das sind Dokumente einer modernen museologischen Erwägung Dr. Bösendorfers, aber das sind auch Dokumente des traurigen Prolongierens der konkreten laufenden museologischen Probleme, die mehr als ein halbes Jahrhundert aus der Vergangenheit bis heute dauern.

(V.B.)

- skladišno-izložbeni prostor Muzeja, nekadanja zgrada Franjevačkog fakulteta, II. kat, Boesendorferova 2., Muzej Slavonije

rujan 1991. - prostor planiranog studijsko-izložbenog postava franjevačkog izdavaštva i Franjevačke tiskare (1735.-1775.) - u artiljerijskim napadima srpskog agresora i JNA iz zaposjednute Baranje razbijeno je: krovšte, limarija, zidovi, stropovi, tlakom su izbijeni dimnjaci, sva vrata, prozori, razbijena sva ustakljenja i dr.

- stalni postav Povijesnog odjela, Prizemlje, Trg sv. Trojstva 6, Muzej Slavonije

snimio Mato Razumović

listopad 1991. - muzealije stalnog postava su izmještene, prozori prekriveni debelom drvenom građom, fotografije i kaširani materijal prekriveni papirima. Dopremljene su muzealije s katova - umjetnički obrt, grafike, plakati u tuljcima.